

13. Anotace habilitační práce

13. Anotace habilitační práce¹

Jméno a příjmení s tituly: PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

Název habilitační práce: **Cesty polemiky: Proměny žánru polemiky v české literatuře na přelomu devatenáctého a dvacátého století**

Text anotace:

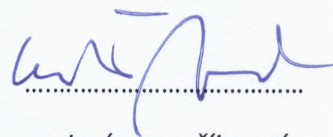
Materiálově založené studie v rámci monografie se postupně, v relativní chronologii a z proměňujícího se úhlu pohledu, s různými charakterizačními důrazy i návraty zaměřují na *různorodé případy a typy polemik* a zároveň na aspekty polemiky jako žánru v české literatuře v období od poloviny osmdesátých let 19. století do desátých, resp. dvacátých let 20. století. Sledují diskuse o národní literatuře v letech 1886–88, možnosti a proměny pojmu literární revoluce v polemikách na konci 19. století, polemiku o dílo a osobnost Jana Nerudy jako jeden z konceptů pořádání veřejného prostoru v letech 1892–93, koncepční hledání modernistické (symbolistní) umělecké syntézy v devadesátých letech 19. století, programové i osobní polemické střety mezi F. X. Šaldou a okruhem časopisu *Moderní revue* (zejména Arnoštem Procházkou a Jiřím Karáskem) v letech 1893–25, spory o význam díla Vítězslava Háška, resp. o nové pojetí literatury a umění v letech 1894–95, polemické i politické pozadí vzniku a působnosti manifestu *Česká moderna* odrážející se v korespondenci J. S. Machara a T. G. Masaryka v letech 1894–96, Masarykovo polemické angažmá v rámci tzv. hilsneriády v letech 1899–1901, rozsáhlý spor o směřování a význam generace devadesátých let v roce 1900 (tzv. pseudonymovou polemiku), proměny ohlasu tvorby a osobnosti K. H. Máchy (zvláště v letech 1905–10), tzv. aféru anonymních listů v letech 1909–14, obraz otevření Obecního domu v roce 1912 v časopisech jako výraz završení společenských a uměleckých procesů předchozích desetiletí i znamení nacházejících zásadních proměn. – Z literárněhistorického hlediska je polemika nově představena jako *svébytný žánr*, jehož podstatu vyznačuje rovnomocné působení *dialogu* a *nerozumění* a který lze charakterizovat zvláště tématem (nesouhlas a střet, který je sám koneckonců předmětem), strategií (prosazení), funkcí (vítězství) a stylovou i formální vyhraněností. Jde o žánr sebestředný a sebestvrzující, synkretický, působící prostřednictvím textů různorodého založení, o fenomén *na pomezí* diskurzivních praktik, oborů a společenských kontextů. Podobně jako se pohybuje na žánrovém pomezí, překračuje polemika pole literatury (umění) a prolíná se se sférami mimouměleckými. Je rovněž prostorem neoddělitelného *prostupování* a konfrontací osobního a věcného, soukromého a veřejného. Polemický žánr se přirozeně uplatňuje převážně na stránkách *periodik* různého charakteru a zaměření. Lze na něm zřetelně sledovat vlivy dobového společenského kontextu (politické, ideové, ideologické, praktické ad.) na jednotlivé oblasti, tedy i na umění a literaturu. Sledujeme-li *kritiku* a polemické konfrontace na přelomu 19. a 20. století, nemůžeme se přitom vyhnout otázce *modernismu*, jeho prosazování a převratnosti a zároveň různorodosti v koncepcích a realizacích. Zvláště rozsáhlejší polemiky bezprostředně zaznamenávají proměny způsobů tvůrčího myšlení, estetických koncepcí a směrů. Prostupuje je často hledisko a rytmus *generační*. Jde o rozlehlý a málo známý či reflektovaný materiál z dějin české literatury, materiál poskytující svébytný průhled do dobového dění, svým dialogickým, dynamickým charakterem umožňující oživovat mnohé zasuté a podstatné jevy a souvislosti, s nezbytným vědomím mnohosti a plurality vrstvicích se dějů.

¹ Rozsah anotace max. jedna strana A4.

13. Anotace habilitační práce

V Praze dne:

16.12.2019

Jméno a příjmení